

XVII Ogólnopolska Studencka Konferencja Antropologiczna

*„Skąd przychodzimy? Kim
jesteśmy? Dokąd zmierzamy?
Przeszłość, teraźniejszość i
przyszłość antropologii jako
nauki interdyscyplinarnej”*

Kraków 2024

Komitet Naukowy

Przewodniczący: dr hab. Łukasz Kryst, prof. ucz.

Członkowie:

prof. dr hab. Jacek Tomczyk

dr hab. Anita Szwed, prof. ucz.

dr hab. Anna Ziomkiewicz-Wichary, prof. ucz.

dr hab. Tomasz Hanć, prof. ucz.

dr hab. Aleksandra Stachoń, prof. ucz.

dr Anna Myszka

dr Jacek Szczurowski, prof. ucz.

dr Justyna Marchewka-Długońska

dr Magdalena Durda-Masny

dr Magdalena Żegleń

dr Marta Kurek

Komitet Organizacyjny

Przewodnicząca: dr Magdalena Żegleń

Członkowie:

dr hab. Łukasz Kryst, prof. ucz.

mgr Julia Badzińska

mgr Klaudia Gonkiewicz

Dobromiła Seredyn

Patrycja Sierka

Martyna Stefaniak

Jacek Słowik

Spis treści

Od starożytności do współczesności: oblicza bólu na przestrzeni czasu	5
Jakość życia dzieci z ADHD: porównanie perspektywy dziecka z perspektywą rodzica	5
Obciążenie dynamiczne antropologa podczas eksplorowania materiału szkieletowego wczoraj i dziś	6
Obserwacja reakcji lemurów katta warszawskiego ogrodu zoologicznego na wizualizację wybranych drapieżników.....	7
Cichy złodziej kości, czyli o osteoporozie w przeszłości	7
Choroby i zaburzenia psychiczne wśród studentów kierunku lekarskiego	8
Dodatkowa głowa mięśnia czworogłowego uda - anatomiczne odmiany mięśnia napinacza mięśnia obszernego pośredniego oraz jego rozciągnięta w populacji polskiej	9
Senne rewolucje - czyli jak sen ewoluował na przestrzeni czasu.....	9
Lęk przed śmiercią u osób o różnych wydarzeniach traumatycznych	10
Trupia farma - placówka naukowa z przyszłością dla antropologii i medycyny sądowej.....	11
Wpływ zwyczajów żywieniowych na stan skóry, włosów i paznokci.....	11
Ocena świadomości studentów na temat właściwych pozycji przyjmowanych podczas prac wykopaliskowych.....	12
Medycyna zaklęta w roślinach.....	13
Arcuate Foramen / Otwór łukowaty.....	13
Zmiany metodologii pomiaru glikemii. Znaczenie stosowania systemów CGM w samokontroli osób z cukrzycą typu 1.	14
Selektywność reprodukcyjna na poziomie gamet.....	15
Menopauza w ujęciu ewolucyjnym.....	15
Sen studentów uczelni wrocławskich.....	16
Strategie radzenia sobie ze stresem wśród kobiet okołomenopauzalnych	17
Od piramid do trumien z papieru - sposoby pochówków na przestrzeni wieków	17
CRISPR-Cas9 i edycja genomu: Postawy społeczeństwa wobec zaawansowanych technologii genomiki	18
Cribralia orbitalia - marker stresu: były, przysły czy terazniejszy?.....	19

Zastosowanie metod analizy LC-MS/MS w badaniach tafonomicznych organizmów zwierzęcych i człowieka, rozkładających się środowisku wodnym i lądowym	20
Głowa trzecia mięśnia dwugłowego ramienia w populacji polskiej.....	21
Jak stres psychologiczny matki karmiącej wpływa na skład mleka i rozwój niemowlęcia w pierwszych 12 miesiącach życia	22
Herkules czy mistrz Yoda? Ocena siły fizycznej i dominacji społecznej na podstawie głosu	22
Łącząc kropki – holistyczne podejście do trądziku pospolitego.....	23
Łuk pachowy jako dodatkowa struktura mięśniowa jamy pachowej - wartość anatomiczna, embriologiczna oraz kliniczna	24
Ogłędziny jako źródło informacji o człowieku.....	24
Identyfikacja szczątków ludzkich jako narzędzie do rozwiązywania zagadek historycznych.....	25
Zmienności strukturalne i topograficzne mięśni pochyłych ze szczególnym uwzględnieniem korzeni i pni splotu ramiennego	26
W drodze na szafot. O procesach czarownic w Polsce	26
Nowotwory – problem współczesności czy dziedzictwo przeszłości?	27
Czy istnieje dieta idealna?	28
„Brzmisz jak twoja matka”, czyli o podobieństwie parametrów głosu u osób blisko spokrewnionych	28
Wpływ narkotyków na serce ludzkie	29
Badanie relacji między aktywnością społeczną, a poziomem zadowolenia z życia u studentów: rola relacji interpersonalnych w doświadczeniu dobrostanu	30
Słowiańskość duszy – polska psychologia a kultura Słowian.....	30
Jakość życia pacjentów z nieswoistym zapaleniem jelit (NZJ).....	31
Ewolucyjne zmiany w ludzkim mózgu a zaburzenia psychiczne	31
Czy głos może być odbiciem ludzkiego ciała? Ocena atrakcyjności głosu a asymetria ciała.....	32
Zmienność liczby ścięgien oraz przyczepów mięśni w obrębie warstwy powierzchniowej grupy bocznej przedramienia w analizie statystycznej	33
Dlaczego stopień dymorfizmu płciowego jest różny w różnych populacjach?.....	34
Ciemno i szybko, jasno i wolno- czy Ciemna i Jasna Triada różnią się strategią życiową.	35

Wpływ bólu menstruacyjnego na funkcjonowanie studentek kierunku lekarskiego	35
Ustalanie osobistych celów i wartości jako potencjalna metoda terapeutyczna w ADHD u osób dorosłych	36
Markery stresu oksydacyjnego u matek w okresie laktacji	36
Środki ochrony indywidualnej wczoraj, dziś, jutro	37

Od starożytności do współczesności: oblicza bólu na przestrzeni czasu

Julia Badzińska,

Szkoła Doktorska Nauk Społecznych, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Ból jest doświadczeniem dynamicznym, subiektywnym i wielowymiarowym, zależnym od wielu czynników i różnic indywidualnych. Stanowi nieodłączny element ludzkiego życia. W przeszłości ból był często związany z pracą fizyczną, która była wymagająca i niebezpieczna. Ludzie zmagali się z ciężkimi warunkami, często byli narażeni na różnego rodzaju urazy oraz schorzenia związane z pracą. Ale ból był związany również z kulturowymi i religijnymi przekonaniem, co znajduje wyraz w rytuałach oraz praktykach leczniczych. Obecnie, z jednej strony, możemy zaobserwować dynamiczny rozwój badań naukowych nad bólem, dążących do zrozumienia mechanizmów występowania i jego redukcji. Z drugiej strony, powszechny jest również ból wywoływany świadomie poprzez samookaleczanie, a także obecny w kontekście doskonalenia siebie poprzez operacje plastyczne, piercing i tatuaże. W perspektywie przyszłości, podejście do bólu prawdopodobnie stanie się bardziej spersonalizowane i holistyczne, wywodząc się z połączenia wielu dyscyplin naukowych. Co więcej, postępujący proces globalizacji może wyeksponować różnice kulturowe w postrzeganiu bólu. Podsumowując, ból jest zjawiskiem, które ma duży wpływ na ludzkie życie i jest przedmiotem badań zarówno w kontekście kulturowym, psychologicznych jak i medycznym. Celem niniejszego referatu jest przedstawienie złożoności doświadczania bólu na przestrzeni czasu. Prezentowana analiza opiera się na zintegrowaniu różnych perspektyw, co stanowi innowacyjne podejście.

Jakość życia dzieci z ADHD: porównanie perspektywy dziecka z perspektywą rodzica

Aleksandra Brodowska, Ewa Racicka-Pawlukiewicz, Katarzyna Kuć, Tomasz Hanć,

Instytut Biologii i Ewolucji Człowieka, Wydział Biologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Celem pracy było porównanie oceny jakości życia związanej ze zdrowiem (HRQoL) dokonanej przez dzieci z oceną dokonaną przez ich rodziców. Próbę badawczą stanowiło 48 chłopców z diagnozą ADHD. HRQoL dzieci oceniono za pomocą kwestionariusza KIDSCREEN-52 w wersji do samoopisu i wersji dla rodzica. Kontrolni podlegał poziom objawów ADHD oraz BMI. Spośród 10 podskal kwestionariusza KIDSCREEN-52 najniższe wyniki uzyskano dla podskali zasobów

finansowych (56,44) w przypadku oceny dzieci oraz dla podskali środowiska szkolnego (44,44) w ocenie jakości życia dzieci dokonanej przez rodziców. Dzieci oceniły istotnie wyżej swoją jakość życia na trzech podskalach: dobrostan psychiczny (64,49 vs. 56,77; $p < 0,01$), rówieśnicy i wsparcie społeczne (58,68 vs. 46,18; $p < 0,01$) oraz środowisko szkolne (56,59 vs. 44,44; $p < 0,01$). Istotny wpływ na postrzeganie samopoczucia fizycznego przez dzieci miał ich BMI (r Spearmana = -0,32), a wyniki podskal środowiska szkolnego oraz akceptacji społecznej powiązane były istotnie z ogólnym poziomem symptomów ADHD (r Spearmana odpowiednio: -0,30 oraz -0,46). Badanie wykazało istotne różnice między badanymi chłopcami z ADHD i ich rodzicami w ocenie dobrostanu psychicznego dzieci, ich relacji rówieśniczych i funkcjonowania w środowisku szkolnym. Wraz ze wzrostem BMI obniża się istotnie ocena dobrostanu fizycznego, a większe nasilenie objawów ADHD wpływa negatywnie na ocenę funkcjonowania w środowisku szkolnym i akceptacji społecznej.

Obciążenie dynamiczne antropologa podczas eksplorowania materiału szkieletowego wczoraj i dziś

Alicja Tomaszewska,

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Podczas pracy wykopaliskowej używanie bardziej ergonomicznych narzędzi, jak chociażby kilof z włókna węglowego czy szpachelka z wyprofilowaną rączką, w połączeniu z korygowaniem złych nawyków prowadzi do ograniczenia występowania wypadków oraz w dłuższej perspektywie, do ograniczenia odczuwania dolegliwości bólowych związanych z wykonywaną pracą. Na podstawie przeprowadzonych badań przedstawiono ocenę i porównanie postaw ciała przyjmowanych podczas pracy wykopaliskowej w odniesieniu do założeń ergonomii pracy. Analizowano głównie sytuacje pogłębiania wykopu za pomocą szpadla, eksplorowania pędzlem oraz eksplorowania szpachelką. Analizy wykonano za pomocą metody REBA, która jest jedną z najpopularniejszych metod oceny narażenia na ryzyko schorzeń mięśniowo – szkieletowych. Metoda opiera się na ocenie punktowej pozycji ciała jaką przyjmuje pracownik podczas pracy i polega na przypisywaniu punktów za położenie poszczególnych segmentów ciała. Uzyskany w ten sposób sumaryczny wynik wskazuje na poziom ryzyka ergonomicznego. W efekcie badań wskazano pozycje ergonomiczne znacznie mniej obciążające niż te, losowe „przypadkowe” często przyjmowane przez pracowników na wykopaliskach. W analizie zwrócono również uwagę na pozytywny wpływ narzędzi o wyższym poziomie ergonomii na zmniejszenie obciążenia pracą.

Obserwacja reakcji lemurów katta warszawskiego ogrodu zoologicznego na wizualizację wybranych drapieżników

Kamila Podladowska,

Centrum Ekologii i Ekofilozofii, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa

Jednym z zadań ogrodów zoologicznych jest reintrodukcja gatunków zagrożonych wyginięciem. Celem pracy jest ocena zasadności reintrodukcji gatunków odchowanych w sztucznych warunkach ogrodu zoologicznego. Cel zrealizowano na podstawie obserwacji reakcji lemurów katta (*Lemur catta*) wychowanych w warszawskim ogrodzie zoologicznym na symulację drapieżników. Główny cel był realizowany w dwóch etapach. W pierwszym etapie testowano czy stado lemurów wykazuje aktywność na wprowadzone zdjęcie przedstawiające lemura katta. W drugim etapie testowano czy stado lemurów wykazuje reakcję na wprowadzone zdjęcia przedstawiające drapieżniki. Wykorzystano zdjęcia przedstawiające boa madagaskarskiego (*Acrantophis madagascariensis*), fosse madagaskarską (*Fossa fossana*) i myszołowa madagaskarskiego (*Buteo brachypterus*). Badana grupa liczyła 10 lemurów. Okres badań obejmował sierpień i wrzesień 2023 roku. W pierwszych minutach obserwacji wszystkie zdjęcia wprowadzone na wybieg wywołały reakcję u lemurów katta. Przy czym najdłuższa reakcja towarzyszyła zdjęciu prezentującego innego lemura. Zdecydowanie krócej grupa spędzała przy zdjęciach drapieżników. Co więcej stado nie wykazywało żadnych reakcji adekwatnej na widok drapieżników (strach, ucieczka). Pozwala to wnioskować, że reakcje na drapieżniki nie są uwarunkowane genetycznie, lecz raczej wyuczone. Oznacza to, że reintrodukcja gatunków odchowanych w sztucznych warunkach nie spełnia oczekiwań ponownego wprowadzenia na naturalny obszar bytowania.

Cichy złodziej kości, czyli o osteoporozie w przeszłości

Joanna Heuchert,

Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. L. Hirszfelda, Polska Akademia Nauk, Wrocław

Osteoporoza to choroba układu kostnego, charakteryzująca się zmniejszeniem gęstości mineralnej kości oraz zaburzeniami w jej mikrostrukturze. Wpływ na gęstość kości mają różnorodne czynniki, takie jak genetyka, pochodzenie etniczne, dieta oraz styl życia (Agarwal, 2018; Brickley, 2002). Analizując literaturę dotyczącą badań prowadzonych na populacjach historycznych, można zauważyć, że epidemiologiczne wzorce utraty masy kostnej przypominają te obserwowane w populacjach współczesnych (Curate, 2014). Należy jednak zaznaczyć, że gęstość mineralną

MAŁOPOLSKA

dlaStudenta.pl

ARCHEOLOGIA

szczątków historycznych może być także zależna od czynników diagenetycznych, co może utrudniać interpretację wyników (Mays i in., 1998; Nielsen-Marsh i Hedges, 2000; Smith i in., 2007). Celem tego wystąpienia jest scharakteryzowanie osteoporozy z perspektywy paleopatologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem metod diagnostycznych, między innymi oceny makroskopowej, radiogrametrii, oceny architektury kości gąbczastej, wskaźników radiomorfometrycznych żuchwy oraz techniki DEXA, a także czynników wpływających na uzyskane wyniki, takich jak warunki środowiskowe i stan zachowania szczątków. Mnogość elementów wpływających na gęstość mineralną kości w materiale archeologicznym sprawia, że przy interpretacji wyników należy zachować szczególną ostrożność. Niezbędne jest zatem prowadzenie dalszych, wielotorowych analiz, które ułatwią to zadanie.

Choroby i zaburzenia psychiczne wśród studentów kierunku lekarskiego

Klaudia Dobkowicz,

Katedra i Zakład Anatomii Prawidłowej, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin

Studenci kierunku lekarskiego są narażeni na wysoki poziom stresu. Może się to przekładać na występowanie w tej grupie zaburzeń nastroju, takich jak depresja. Celem pracy jest wskazanie jaki odsetek studentów kierunku lekarskiego zmagają się z zaburzeniami psychicznymi. Anonimową ankietę wypełniło 150 osób studiujących na kierunku lekarskim na Pomorskim Uniwersytecie Medycznym w Szczecinie. Ankieta zawierała informacje dotyczące płci, wieku, miejsca pochodzenia (miasto/wieś), roku studiów, a także jak rozpoczęcie studiowania na kierunku lekarskim wpłynęło na zdrowie psychiczne. Ponadto w ankiecie pojawiły się pytania dotyczące leczenia za pomocą leków psychotropowych, powodu leczenia i korzystania z pomocy psychoterapeuty, psychiatry. Badanie wykazało, iż 40,6% badanych studentów kierunku lekarskiego na Pomorskim Uniwersytecie Medycznym, zauważyło u siebie w ciągu ostatnich 12 miesięcy problemy natury psychicznej. U 28,7% w trakcie studiów zdiagnozowano zaburzenie psychiczne, z czego aż u 17,3% była to depresja. 73,3% osób podało, że zmagają się z zaburzeniami snu, a 46,7% z atakami paniki. Otrzymane wyniki wskazały, że 38% ankietowanych korzystało w ciągu ostatnich 12 miesięcy z pomocy psychologa, a 24,7% z pomocy psychiatry. Badanie wykazało jak często studenci kierunku lekarskiego zmagają się z zaburzeniami psychicznymi i które z objawów występują u nich najczęściej.

Dodatkowa głowa mięśnia czworogłowego uda - anatomiczne odmiany mięśnia napinacza mięśnia obszerneho pośredniego oraz jego rozciągnięta w populacji polskiej

Jakub Kloska,

Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Anatomii i Neurobiologii, Gdański Uniwersytet Medyczny

Anatomia grupy przedniej mięśni uda należy do dobrze poznanych, jednak szczegółowe badania wskazują na jej bardziej złożoną budowę, a istotnym jej elementem wydaje się być mięsień napinacz m. pośredniego (tensor vastus intermedius; TVI), wariant anatomiczny m. czworogłowego uda. Celem niniejszej pracy było uzupełnienie stanu wiedzy na temat występowania i morfologii TVI w populacji polskiej i analiza uzyskanych wyników w oparciu o dostępne dane literaturowe. Metodą preparatyki anatomicznej przebadano 118 kończyn dolnych pochodzących z utrwalonych w formalinie zwłok ludzkich, osobników dorosłych (60 ♀ i 58 ♂). Obecność TVI i jego rozciągnięta (Apo TVI) stwierdzono w 45,8% przypadków. Nie stwierdzono zależności występowania TVI ani od strony, ani od płci. Morfologia brzuśca TVI była zróżnicowana. Indywidualnie występujący mięsień występował najczęściej, aż w 26% przypadków, wariant zrośnięty z VL w 14%, zaś wariant zrośnięty zarówno z VL i z m. obszernym pośrednim (VI) w 4%. Ponadto zaobserwowano po jednym przypadku (ok 1%) obecności podwójnego brzuśca TVI i brzuśca zrośniętego z VI. Również w przypadku Apo TVI zaobserwowano kilka analogicznych odmian jego występowania: w 11% obecne było indywidualne rozciągnięto, zaś najczęściej (20%) Apo TVI było zrośnięte z VI. W 9% Apo TVI było zrośnięte z VL, zaś w 4% zarówno VL jak i VI. Uzyskane przez nas wyniki typów morfologicznych TVI i Apo TVI w populacji polskiej odbiegają od opisywanych wcześniej populacji Europy zachodniej i Azji.

Senne rewolucje - czyli jak sen ewoluował na przestrzeni czasu

Barbara Borczyńska,

Studenckie Koło Naukowe Antropologów „Juvenis”, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Sen zawsze pełnił bardzo ważną rolę w życiu człowieka. W czasie snu organizm regeneruje się, w mózgu dochodzi do porządkowania informacji zdobytych w trakcie dnia, zachodzą procesy wzrastania, czy gojenia ran. Dodatkowo regularny sen jest kluczowy w utrzymaniu zdrowia psychicznego oraz właściwej masy ciała. Na przestrzeni tysięcy lat sen, jego długość, architektura i nawyki z nim związane zmieniały się. Odkąd przodkowie człowieka zmienili miejsce noclegu z koron drzew na ziemię, wiele czynników behawioralnych zaczęło mieć znaczny wpływ na jakość

czas trwania snu, np. gotowość do obrony lub ucieczki. Aktualnie człowiek charakteryzuje się najkrótszym czasem trwania snu spośród pozostałych naczelnych. Wraz z rozwojem cywilizacji, zwłaszcza ostatnie 150-200 lat, pojawiły się kolejne czynniki oddziałujące na jakość snu, np. wynaleziono lampy gazowe oświetlające w nocy ulice, dalej w historii pojawiła się elektryczność. Wynalezienie żarówki i ogólna implementacja sztucznego światła, bez względu na porę dnia i nocy, spowodowało olbrzymie zmiany w parametrach snu, zwłaszcza opóźnienie snu oraz jego skrócenie. W aktualnych czasach zagrożeniem dla prawidłowego snu stały się urządzenia elektryczne – wieczorna ekspozycja na światło niebieskie emitowane przez smartfony powoduje zaburzenia w gospodarce hormonu melatoniny, ludzie stali się pobudzeni i w konsekwencji zasypiają później. Wszystkie te czynniki przyczyniły się do powstania wielu zaburzeń rytmu snu i czuwania – narkolepsji, zespołu bezdechu sennego, insomni. Celem pracy było wyłonienie najważniejszych czynników wpływających na sen człowieka na przestrzeni czasu oraz opisanie potencjalnych zagrożeń dla przyszłości snu wynikających z powszechnego zaniedbywania jego higieny.

Lęk przed śmiercią u osób o różnych wydarzeniach traumatycznych

Kordian Pawłowicz, Oskar Kucharczak, Jakub Farmali,

Katedra i Zakład Anatomii Prawidłowej, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin

Lęk przed śmiercią jest uniwersalnym zjawiskiem dotyczącym każdego człowieka. Jego subiektywne odczuwanie różni się u ludzi w zależności od wielu czynników, między innymi są to: wiek, płeć, identyfikacja ze światopoglądem rozumianym jako identyfikacja z kulturą, historią, symbolami panującymi w danym czasie, czy też czynniki psychologiczne takie jak poziom neurotyzmu, ekstrawersji czy reaktywności emocjonalnej. Celem niniejszej pracy jest ocena związków traumatycznych doświadczeń w dzieciństwie z lękiem przed śmiercią. W badaniu wykorzystano następujące narzędzia: anonimowa ankieta socjodemograficzna zawierająca pytania o: wiek, płeć, wykształcenie, stan cywilny, religijność; skala ACE- adverse childhood experience- skala do badania traumatycznych doświadczeń w dzieciństwie, oraz skala SLiFŚ- skala lęku i fascynacji śmiercią. W badaniu wzięło udział 139 osób. Zebrane dane zostaną wykorzystane do oceny związku niekorzystnych doświadczeń dziecięcych z lękiem przed śmiercią.

Trupia farma - placówka naukowa z przyszłością dla antropologii i medycyny sądowej

Natalia Grzywińska,

Zakład Biologii Człowieka, Uniwersytet Wrocławski

Rozkład zwłok ludzkich zależy od wielu czynników. Dzisiejsi medycy sądowi w dalszym ciągu mają problemy z ustaleniem dokładniejszego czasu zgonu. Podczas jego ustalania ważne jest określenie spadku temperatury zwłok, obecność plam opadowych oraz określenie czy rozpoczęły się procesy gnilne zachodzące w wyniku zwiększonego metabolizmu bakteryjnego. Proces rozkładu jest wrażliwy na zmianę temperatury i wilgotności. Dlatego ważne jest, aby dokładniej zbadać rozkład ludzkich zwłok w zmiennych warunkach pogodowych jakie panują w Polsce. „Trupia farma” to inna nazwa dla Forensic Anthropology Center placówki naukowej znajdującej się w Knoxville, Tennessee w Stanach Zjednoczonych. Zajmuje się ona badaniem procesu rozkładu zwłok ludzkich jak i czynników jakie wpływają na ciągłość tego procesu. Po całkowitym rozkładzie kości są czyszczone i mogą zostać użyte jako „pomocze naukowe”. Celem wystąpienia jest ukazanie przydatności takiej niezwyklej placówki w Polsce oraz jak może się ona przyczynić do nabycia większego doświadczenia w identyfikacji antropologicznej kości pochodzących ze współczesnych populacji ludzkich.

Wpływ zwyczajów żywieniowych na stan skóry, włosów i paznokci

Natalia Szewczyk,

Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin

Skóra jest narządem pełniącym m.in. funkcję ochronną dla organizmu człowieka. W dzisiejszych czasach wiele mówi się o jej prawidłowej pielęgnacji, jednak warto pamiętać, że wszelkiego typu zabiegi i używane do ich wykonania specyfiki mają za zadanie wyłącznie wspomagać podstawowe aspekty dbania o stan skóry. Jednym z głównych czynników jest dieta, która w zależności od swojej charakterystyki, może wpłynąć na naszą cerę, włosy i paznokcie w sposób pozytywny lub negatywny. Celem niniejszej pracy jest zbadanie wpływu zwyczajów żywieniowych kobiet na stan ich skóry, włosów i paznokci. Przeprowadzono badanie sondażu diagnostycznego za pomocą autorskiej ankiety, która dotyczyła stanu zdrowia, diety, stosowanych kosmetyków oraz charakterystyki skóry i wytworów naskórka. W badaniu wzięło udział 50 kobiet w wieku 20-30 lat. Były to przede wszystkim studentki Pomorskiego Uniwersytetu w Szczecinie oraz innych uczelni. Ankietę

11

sporządzoną w programie „Google Forms” rozpowszechniono za pomocą mediów społecznościowych. Wyniki wykazują, iż duże znaczenie odgrywa prawidłowe nawodnienie organizmu, mające wpływ na badane parametry, takie jak nawilżenie czy elastyczność skóry. Spożywane pokarmy i płyny mają znaczący wpływ i odbijają swoje piętno na skórze, włosach i paznokciach.

Ocena świadomości studentów na temat właściwych pozycji przyjmowanych podczas prac wykopaliskowych

Aleksandra Partyńska, Alicja Tomaszewska,

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Prezentacja poświęcona będzie wynikom badania ankietowego, którego celem było określenie poziomu wiedzy studentów archeologii i antropologii z zakresu prawidłowych postaw przy pracy wykopaliskowej. Ergonomiczne wykonywanie zleconych czynności jest jednym z najważniejszych elementów pozwalających zachować bezpieczne warunki oraz zniwelować ryzyko późniejszych problemów zdrowotnych. W celu zweryfikowania wiedzy uczestników wykonano fotografie pozycji przybieranych podczas najczęściej wykonywanych na tym stanowisku czynności - kopania na sztych, plantowania, oczyszczania, noszenia wiader, używania kilofa oraz taczki. Na ich podstawie stworzono ankietę internetową, którą przedstawiono studentom wybranych uniwersytetów. Zadaniem ankietowanych było wybranie prawidłowych pozycji ciała przy pracy. Uzyskane wyniki przeanalizowano z wykorzystaniem metody statystycznej jakościowej - chi kwadrat. Ankietowani najczęściej prawidłowo wskazywali ergonomiczne postawy ciała, przy czym odsetek ten wahał się od 50 do 80% odpowiedzi. Jednocześnie od 10 do 20% respondentów wybierało pozycje szkodliwe dla kręgosłupa. Średnio 5% uczestników badania wskazało wszystkie pozycje za prawidłowe. Analiza nie wykazała istotnych statystycznie różnic między odpowiedziami studentów archeologii i antropologii niezależnie od ich doświadczenia wykopaliskowego. Uzyskane wyniki wskazują na istotne braki wiedzy uczestników dotyczącej prawidłowych postaw ciała przy pracy. Sugerują one rozważenie wprowadzenie warsztatów lub zajęć uniwersyteckich obejmujących zagadnienia ergonomicznych pozycji przy eksploracji stanowisk wykopaliskowych.

Medycyna zaklęta w roślinach

Jakub Marchewka,

Pracownia Antropologii, Instytut Zoologii i Badań Biomedycznych, Wydział Biologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Człowiek od zawsze poszukiwał sposobu na wydłużenie swojego życia, na jego poprawę czy też ulżenie w niedoli wynikającej z obecności jakiegoś schorzenia. Obecnie pomagają nam w tym leki, suplementy diety oraz porady lekarzy lub innych specjalistów, np. rehabilitantów i dietetyków. Jak jednak było kiedyś, konkretnie za czasów Słowian? Celem wystąpienia jest nakreślenie mało znanych przykładów wykorzystania roślin niekiedy pospolitych w rytuałach oraz zabiegach medycznych Słowian. Jak i podkreślenie znaczącej wiedzy naszych przodków w dziedzinie związanej z ziołolecznictwem. Czy działaniem medycznym roślin (lub odpowiednio preparowanych ich fragmentów) jak i negatywnym względem zdrowia. W referacie przedstawione zostaną „magiczne” właściwości roślin przez Słowian uważanych za mocarne, miłosne czy też czarowno-magiczne. Ich właściwości oparte zostaną na przykładach używania przez Słowian oraz w jakich rytuałach były one wykorzystywane. Nakreślone zostanie również podłoże medyczno-biologiczne zjawiska odpowiadającego za „magię” tychże roślin. Praca ma charakter przeglądowy i oparta jest w głównej mierze na książce [Laprus J. „Słowiańskie Rośliny Czarowne”] oraz artykułach z dziedziny ziołolecznictwa oraz botaniki jak i historii Słowian.

Arcuate Foramen / Otwór łukowaty

Hanna Stawicka, Elisabeth Borgens,

Studenckie Koło Naukowe Antropologów, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin

Otwór łukowy, otwór strzałkowy lub anomalia Kimmerlego, jest nieprawidłowością spowodowaną obecnością mostka kostnego powstającego nad bruzdą tętnicy kręgowej na pierwszym kręgu szyjnym (C1). Z obecnością tego otworu związane są dolegliwości o znaczeniu klinicznym. U współczesnych Europejczyków, w zależności od populacji, częstość występowania otworu łukowatego mieści się w granicach od 5 do 40%. Celem badania było porównanie częstości występowania otworu łukowatego w linii filogenetycznej człowieka oraz ocena makroskopowa częstości jego występowania w materiałach osteologicznych z terenu Polski. Częstość występowania otworu łukowatego u Homo sapiens i innych naczelnych określono w oparciu o dane literaturowe.

13

Analizy makroskopowe obejmowały łącznie 16 kręgów C1 pochodzących ze zbiorów Zakładu Anatomii PUM w Szczecinie. Obecność otworów łukowatych zaobserwowano na 3 kręgach (18.7%), w tym na dwóch z nich otwór występował obustronnie. W przypadku trzeciego z kręgów z otworem łukowatym występował on po stronie lewej, nie mniej biorąc pod uwagę, że pochodził on z serii historycznej nie można wykluczyć zniszczenia, potencjalnie występującego po stronie przeciwnej mostka kostnego. Analiza częstości występowania AF wymaga dalszych analiz makroskopowych, także w innych populacjach i na większej liczbie obiektów. Człowiek charakteryzuje się mniejszą frekwencją otworu łukowego niż pozostałe naczelne, co może się wiązać z pionizacją ciała.

Zmiany metodologii pomiaru glikemii. Znaczenie stosowania systemów CGM w samokontroli osób z cukrzycą typu 1.

Aleksandra Wilk,

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

W pracy przedstawiono ewolucję urządzeń, które były i są stosowane do pomiaru stężenia glukozy we krwi oraz sposoby kontroli glikemii od momentu powstania pierwszego glukometru do czasów współczesnych. Hipoteza badawcza zakłada, że dzięki kontroli glikemii za pomocą systemów CGM, diabetycy osiągną niższy poziom HbA1c, rzadziej wystąpią u nich epizody hipoglikemii oraz częściej będą sprawdzali oni swój poziom glukozy we krwi. Podjęto również próbę oszacowania, w jaki sposób stosowanie najnowszych metod kontroli glikemii, czyli używanie systemów ciągłego monitorowania glikemii (CGM), wpłynęło na poziom i jakość samokontroli u osób z cukrzycą typu 1. W badaniach uwzględniono następujące informacje: poziom HbA1c (hemoglobiny glikowanej), częstość występowania epizodów hipoglikemii i liczbę wykonywanych pomiarów glikemii w ciągu dnia.

Selektywność reprodukcyjna na poziomie gamet

Julia Kandulska,

Instytut Biologii i Ewolucji Człowieka, Wydział Biologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Termin „dobór płciowy” został wprowadzony przez Darwina dla określenia takiego rodzaju doboru naturalnego, który wynika z konkurencji o partnera płciowego. U wielu gatunków dobór partnera odbywa się także po kopulacji. Samica, za pośrednictwem czynników biochemicznych pochodzących z jej układu rozrodczego lub jaja, może selektywnie indukować zmiany w fizjologii i zachowaniu plemników przed zapłodnieniem, w tym dojrzewanie funkcjonalne (kapacytację), hiperaktywację i reakcję akrosomalną. Może też stymulować lub hamować ruchliwość plemników. Celem prezentacji będzie przedstawienie wybranych mechanizmów, poprzez które dochodzi do selektywnego wyboru partnera na etapie postkopulacyjnym i próba odpowiedzi na pytanie, czy owe mechanizmy mogą być również obecne u człowieka. Zaprezentowane zostaną dane zebrane na podstawie przeglądu najnowszego piśmiennictwa.

Menopauza w ujęciu ewolucyjnym

Natalia Węglarczyk,

Pracownia Antropologii, Instytut Zoologii i Badań Biomedycznych, Wydział Biologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Menopauza występuje tylko u niektórych gatunków zwierząt. W porównaniu do innych naczelnych, u człowieka pojawia się ona w starszym wieku i gatunek ludzki cechuje długi okres życia po zaprzestaniu funkcji rozrodczej. Celem pracy jest omówienie hipotez ewolucyjnych dotyczących występowania menopauzy. Dokonano przeglądu literatury z lat 2000 do 2023 z bazy Scopus. W przypadku powoływania się w pracach na starsze hipotezy sięgnięto do artykułów źródłowych, które zaprezentowały je po raz pierwszy. Artykułów wyszukiwano za pomocą haseł: „evolutionary theories of menopause” oraz „menopause evolution hypothesis”. Wybrano publikacje o największej liczbie cytowań, omawiające najpopularniejsze teorie dotyczące menopauzy w ujęciu ewolucyjnym. Najstarszą hipotezą jest teoria adaptacyjnej odpowiedzi (Doris i George Williams 1957), natomiast najbardziej popularną – hipoteza babci (Hammond 1960). Doczekała się ona wielu modyfikacji, np. dokonanej przez Bogina i Smitha (1996). Inne hipotezy tłumaczące znaczenie tego zjawiska to

hipoteza plejotropii profesora Kirkwooda (1986) oraz hipoteza niedojrzałości i toku życia (Peccei 1995). Nowsze prace przedstawiają zalety i wady wymienionych. Wyniki opublikowane w literaturze naukowej wskazują, że utrwalenie menopauzy w ontogenezie kobiet wynikało z jednoczesnego wpływu wielu czynników, m. in. Zmieniających się wraz z wiekiem, biologicznych uwarunkowań posiadania dzieci, czy też społecznych potrzeb dotyczących późniejszej opieki nad potomstwem.

Sen studentów uczelni wrocławskich

Alicja Kotuła,

Studenckie Koło Naukowe Antropologów „Juvenis” Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Niedostatki snu we współczesnym świecie dotyczą ludzi w każdym wieku, również dzieci i młodzieży. Szczególnie oddziałują jednak na nastolatki, których wewnętrzny zegar przesunięty jest o średnio 2 godziny do przodu. To niedopasowanie względem czasu społecznego może mieć poważne konsekwencje zdrowotne, behawioralne i poznawcze. Celem badania było sprawdzenie jakości snu studentów wrocławskich uczelni wyższych oraz wpływu wybranych czynników stylu życia na ich sen. Materiał zbierano od maja do grudnia 2023 r. w formie kwestionariusza ankiety. Zawierał on pytania autorskie m.in.: o godziny zasypiania oraz budzenia, latencję snu i styl życia. Wykorzystano również Skalę Oceny Zmęczenia (FAS). Materiał stanowiły 336 osoby [83 mężczyzn oraz 253 kobiety] studiujące na 13 wyższych uczelniach we Wrocławiu. Oszacowano, że studenci wrocławskich uczelni w tygodniu roboczym śpią średnio 7 godzin, natomiast w weekendy jest to średnio 8,5 godziny. U 97% ankietowanych stwierdzono występowanie jest lagu społecznego o różnym stopniu nasilenia. Średnio było to 100 minut. Uczelnie, na której uczyli się ankietowani nie miała istotnego wpływu na ich długość snu, nasilenie jet lagu społecznego oraz subiektywną ocenę snu. Zaobserwowano natomiast istotny wpływ przynależności do określonej uczelni na wynik Skali Oceny Zmęczenia (FAS) ($p=0,001$). Na długość snu w tygodniu roboczym istotnie wpływał tryb studiów ($p=0,009$). Osoby studiujące w trybie dziennym spały krócej niż osoby studiujące w trybie zaocznym. Studenci wrocławskich uczelni cierpią na jet lag społeczny oraz niedostatki snu. Należy edukować ich w temacie snu, ze szczególnym naciskiem na konsekwencje jego niedoboru oraz jet lagu społecznego.

Strategie radzenia sobie ze stresem wśród kobiet okołomenopauzalnych

Maja Pietras,

Zakład Biologii Człowieka, Wydział Nauk Biologicznych, Uniwersytet Wrocławski

Rosnąca długość życia kobiet, która jednocześnie skutkuje wydłużeniem się okresu po wygaśnięciu funkcji jajnikowych, charakteryzuje się obniżeniem jakości życia kobiet postmenopauzalnych. Celem badania była analiza zależności między czternastoma strategiami radzenia sobie ze stresem oraz wybranymi czynnikami menopauzalnymi, takimi jak: status menopauzalny, występowanie objawów menopauzalnych, jakość i długość snu, satysfakcja z życia seksualnego oraz akceptacja zmian w zewnętrznym wizerunku ciała wywołanych menopauzą. Próbę badawczą stanowiło 255 peri- i postmenopauzalnych kobiet w wieku od 40 do 65 lat o homogenicznym statusie społeczno-ekonomicznym, które wypełniły ankietę autorską, kwestionariusz PSS-10 oraz Mini-COPE. Analiza statystyczna z wykorzystaniem testu t-Studenta, regresji prostej oraz regresji wieloczynnikowej ukazała różnice w stosowaniu poszczególnych strategii wśród badanych kobiet. Zarówno wiek, status menopauzalny, wykształcenie, jak i stosowanie terapii hormonalnych znacznie różnicowało typ wybranej strategii. Młodsze kobiety perimenopauzalne o wyższym poziomie wykształcenia i stosujące terapie hormonalne częściej posługiwały się aktywnymi strategiami, w przeciwieństwie do starszych postmenopauzalnych kobiet o niższym poziomie wykształcenia i niestosujących terapii, które częściej wybierały strategie bierne. Jest to pierwsza próba badania strategii radzenia sobie ze stresem wśród kobiet okołomenopauzalnych, co wskazuje na nowatorski charakter badań.

Od piramid do trumien z papieru - sposoby pochówków na przestrzeni wieków

Maria Knetki,

Zakład Biologii Człowieka, Uniwersytet Wrocławski

W ciągu tysiącleci praktyki pogrzebowe ewoluowały, odciskając piętno na historii ludzkości i ekologii naszej planety. Celem wystąpienia jest retrospektywne spojrzenie na zmienne aspekty historyczne, symboliczne, kulturowe i technologiczne związane z pochówkami. W starożytnym Egipcie, piramidy stanowiły nie tylko grobowce dla faraonów, ale również manifestację wiary. W średniowieczu wyraźnie zarysowują się różnice w dostępie do specjalnych miejsc pochówku, zależnie od statusu społecznego czy religii. Przedstawione zostanie, jak kaplice grobowe i monumentalne nagrobki zaczęły przeważać, a pochówki w obrębie kościołów stawały się

17

powszechne. Prześledzimy formowanie się nowych praktyk pogrzebowych, związanych z rozwojem medycyny i nauk przyrodniczych, racjonalizujących spojrzenie na śmierć. W XIX wieku, wraz z rewolucją przemysłową nastąpiło przesunięcie od tradycyjnych grobów ku kremacjom i cmentarzom parkowym. Współczesność niesie ze sobą kolejne zmiany. Trumny z papieru, biodegradowalne urny czy nowoczesne formy pochówków wykorzystujące wiedzę z zakresu ekologii stają się coraz bardziej popularne. Podsumowując, od piramid do trumien z papieru – nasza podróż przez czas będzie okazją do zrozumienia, jak zmieniające się społeczeństwo, wierzenia religijne, postęp technologiczny i rozwój sztuki odbijają się na praktykach związanych z życiem i śmiercią.

CRISPR-Cas9 i edycja genomu: Postawy społeczeństwa wobec zaawansowanych technologii genomiki

Weronika Tador,

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Praca koncentruje się na analizie wiedzy i postaw społeczeństwa wobec technologii CRISPR-Cas9 i objaśnieniu możliwości edycji genomu w kontekście biologii człowieka. Skupia się na percepcji, obawach i oczekiwaniach społeczeństwa dotyczących zaawansowanych możliwości modyfikacji genetycznych. Wyniki będą opierać się o badania ankietowe przeprowadzone na grupie osób pełnoletnich. Pierwsza część formularza dotyczy oceny poziomu świadomości społeczeństwa odnośnie tej innowacyjnej metody wykorzystywanej w biotechnologii molekularnej. Druga część ankiety, zawierająca ogólne przedstawienie metody, odnosi się do postaw wspólnoty: akceptacji, oczekiwaniach i aspektach etycznych. Badanie ma na celu dostarczenie wglądu w to, jaką społeczność ma wiedzę na temat CRISPR-Cas, jak postrzega jej potencjalne zastosowania i czy jest gotowe na wprowadzenie tak innowacyjnej metody w niedalekiej przyszłości. Hipoteza badawcza zakłada, że społeczność nie posiada wystarczającej wiedzy na temat nowych technik bioinżynierii, a po doinformowaniu nie akceptują nowych metod ze względu na aspekty etyczne i obawy.

Cribra orbitalia - marker stresu: były, przyszły czy terażniejszy?

Dominik Siemasz,

Pracownia Antropologii, Instytut Zoologii i Badań Biomedycznych, Wydział Biologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Cribra orbitalia są to zmiany j w postaci lezji, otworów lub porowatości, pojawiające się w obrębie górnych ścian oczodołów. Opisywane są jako przerośnięta substancja gąbczasta pojawiająca się w miejscu cienkiej warstwy tkanki zbitej, która fizjologicznie stanowi tylną, górną ścianę oczodołu. Główną podawaną przyczyną jest anemia, jednakże inne źródła oprócz wymienionego poddają jeszcze inne podłoże chorobowe powstających zmian, przede wszystkim: chroniczne infekcje skóry głowy, malarie oraz szkorbut. Wielokrotnie w badaniach antropologicznych i bioarcheologicznych zmiany te były stosowane jako jedne z markerów stresu fizjologicznego i kondycji biologicznej, a w szczególności anemii, której stwierdzenie może prowadzić do wstępnego określenia występowania niedożywienia, a co za tym idzie przypisanie osobnika do pewnego statusu społecznego osobnika. Jednakże, w świetle stosunkowo nowych badań odchodzi się od powyższej hipotezy. Badania obecnie wykonywane ukazują brak zależności między występowaniem cribra orbitalia a dolegliwościami dotyczącymi osobnika za życia lub wskazują niejednoznaczną etiologię i wieloprzyczynowość występowania tej zmiany. Celem referatu jest prezentacja danych opublikowanych w ostatnich latach w literaturze naukowej dotyczącej tego zagadnienia i próba odpowiedzi na pytanie czy cribra orbitalia może być wykorzystywana jako marker stresu. Szczególna uwaga zostanie poświęcona syntetycznemu omówieniu dość licznych publikacji, w których dostarczane są dowody na brak podstaw do uznania tej malformacji kości czaszki za marker stresu.

Zastosowanie metod analizy LC-MS/MS w badaniach tafonomicznych organizmów zwierzęcych i człowieka, rozkładających się środowisku wodnym i lądowym

Wojciech Madura,

Instytut Biologii i Ewolucji Człowieka, Wydział Biologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Oszacowanie czasu, jaki upłynął od śmierci PMI (postmortem interval), jest nieodłączną częścią badań kryminalistycznych. Obecne sposoby opierają się głównie na metodach z zakresu medycyny sądowej, entomologii sądowej czy metodach biochemicznych. Ciągłe poszukuje się dokładniejszych metod szacowania czasu zgonu. Celem referatu jest przedstawienie najnowszych metod badań procesów tafonomicznych szczątków zwierzęcych oraz ludzkich w środowisku wodnym i lądowym. Na podstawie analizy najnowszych badań w literaturze przedmiotu przedstawiona zostanie procedura analizy czasu zgonu z wykorzystaniem chromatografii cieczowej z tandemową spektrometrią mas w badaniach proteomicznych materiału biologicznego ciał zwierząt: mysz domowa (*Mus musculus*), świnia domowa (*Sus domestica*), szczur śniady (*Rattus rattus*) oraz włók ludzkich. W poszukiwaniu literatury przedmiotu użyto multiwyszukiwarki EBSCO Discovery Service, zastosowano odpowiednie kryteria wyszukiwania oraz następujące hasła: „forensic proteomics”, „LC-MS/MS”, „taphonomy”. W wyniku selekcji do przeglądu wybrano 9 artykułów. Analizy wyników badań wskazały na możliwość wykorzystania białka mięśniowego (Aldolaza fruktozo-bisfosforanowa A) jako biomarkera PMSI (postmortem submerged interval) dla włók zanurzonych. W przypadku włók rozkładających się w środowisku lądowym wyniki badań wskazały korelację białka COBA2 z PMI. Oprócz spadku ilości białek badania skupiały się również na współczynniku deamidacji i informacjach, jakich może nam dostarczyć jego analiza. Dla środowiska lądowego wskazano Biglycan jako biomarker PMI, a dla środowiska wodnego wybrano peptyd Fetuina-A jako biomarker dla charakterystyki rodzaju wody, w której włók zostały zanurzone.

Głowa trzecia mięśnia dwugłowego ramienia w populacji polskiej

Jakub Kaczorowski,

Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Anatomii i Neurobiologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

Nazwa anatomiczna mięśnia dwugłowego ramienia (BBM), określa jego morfologię, jednakże występowanie w nim głów dodatkowych jest stosunkowo częste i waha się między 3 a 11% w zależności od populacji. Opublikowane w ostatnich latach metaanalizy szeroko opisują temat głów dodatkowych, ale brakuje w nich danych dla populacji polskiej. Celem pracy jest uzupełnienie tego tematu oraz porównanie wyników z podobnymi badaniami. Przebadano 110 kończyn górnych, na 5 z nich stwierdzono obecność pojedynczej głowy dodatkowej BBM. Zaobserwowano zbliżone do siebie warianty występowania głowy trzeciej BBM. Trzy kończyny pochodziły od różnych zwłok, a dwie kończyny z tych samych i reprezentowały przypadek obustronnej, symetrycznej obecności głowy trzeciej BBM. Obserwowane na nich odmiany głowy trzeciej były bardzo do siebie zbliżone. Przyczepy początkowe głów trzecich we wszystkich przypadkach umiejscowione były na przedniej powierzchni trzonu kości ramiennej, ze zmiennymi stosunkami względem przyczepów początkowych i końcowych mięśni grupy przedniej ramienia. Źródłem unaczynienia badanej struktury były naczynia ramienne, a unerwienia n. mięśniowo-skróny. Obserwowana przez nasz zespół częstość występowania głowy trzeciej wynosi 4,5% co plasuje się w dolnej granicy opisywanych zmienności dla innych populacji. Z dotychczasowej analizy literaturowej wydaje się, że przypadek obustronnej, symetrycznej obecności głowy trzeciej BBM jest pierwszym opisanym z przyczepem początkowym na kości ramiennej.

Jak stres psychologiczny matki karmiącej wpływa na skład mleka i rozwój niemowlęcia w pierwszych 12 miesiącach życia

Julia Borowska,

Pracownia Antropologii, Instytut Zoologii i Badań Biomedycznych, Wydział Biologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Obecny stan wiedzy pozwala stwierdzić, że stres psychologiczny doświadczany przez ciężarne kobiety w różnym stopniu niekorzystnie wpływa na rozwój płodu. Negatywne efekty stresu są zależne od jego typu i intensywności stresu oraz okresu ciąży, w którym doświadcza go ciężarna. Jednak czy podobny związek występuje w przypadku stresu matczynego, odczuwanego po porodzie? W okresie postnatalnym, karmienie piersią jest prawdopodobnym czynnikiem pośredniczącym w wpływie stresu matczynego na rozwój dziecka. Celem prezentacji jest podsumowanie wiedzy w tym zakresie na podstawie przeglądu opublikowanej literatury. Przegląd opracowano w oparciu o artykuły naukowe, opublikowane po roku 2000. Wykorzystano wyszukiwarkę Google Scholar. Artykułów szukano po następujących słowach kluczowych: stres psychologiczny, mleko ludzkie, obwód głowy, masa ciała, długość ciała. Przeprowadzone badania epidemiologiczne, choć niejednomyślnie, sugerują wpływ stresu matki na zmianę w składzie mleka w zakresie zawartości aminokwasów, kwasów tłuszczowych i kortyzolu jak również składu mikrobioty. Zmiany te mogą przekładać się na zróżnicowanie rozwoju biologicznego jednak rezultaty badań w tym zakresie nie są jednoznaczne. Stres matki prawdopodobnie powiązany jest ze zmianami w składzie mleka, które wpływać mogą na ogólny rozwój niemowląt

Herkules czy mistrz Yoda? Ocena siły fizycznej i dominacji społecznej na podstawie głosu

Jagoda Marchewczyk,

Zakład Antropologii, Instytut Biologii Środowiskowej, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

U człowieka, jako jedyne gatunku, który wykształcił mowę, głos pełni niezwykle istotną funkcję w komunikacji. Jest swoistym nośnikiem wielu informacji o osobniku. Z powodu podatności na działanie hormonów płciowych, głos pełni rolę silnego atraktantu oraz może być wyznacznikiem wysokiej jakości biologicznej (fitness) człowieka. Istnieje potwierdzony badaniami wpływ parametrów głosu zarówno na percepcję cech fizycznych (takich jak wielkość ciała, stopień umięśnienia/otłuszczenia, czy siła fizyczna), jak i cech psychospołecznych (takich jak dominacja społeczna, inteligencja czy cechy osobowości). Celem pracy było określenie siły wpływu wybranych

parametrów męskiego głosu na ocenę siły fizycznej, dominacji społecznej, stopnia umięśnienia oraz inteligencji mówców. Materiał badawczy stanowiły wyniki eksperymentu, przeprowadzonego wśród 20 studentek Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Na podstawie nagrań głosów każda z kobiet miała za zadanie ocenić siłę fizyczną, stopień umięśnienia, dominację społeczną oraz inteligencję 20 dorosłych mężczyzn wg pięciostopniowej skali Likerta. Wszystkie głosy nagrano w jednakowych warunkach, a ich analizę przeprowadzono z użyciem programu PRAAT. Kobiety w części wstępnej ankiety zapytano o datę ostatniej miesiączki, badanie przeprowadzono czterokrotnie, aby uzyskać ocenę w każdej fazie cyklu. Oceny nie różniły się istotnie, więc do dalszej analizy użyto ich mediany. Zauważono związek pomiędzy wybranymi parametrami głosu a ocenami wszystkich wyżej wymienionych cech. Ustalono, że mężczyźni o głosach niższych, bardziej zmaskulinizowanych postrzegani byli jako, zarówno silniejsi fizycznie, jak i bardziej dominujący społecznie. Efekt ten był istotnie większy w przypadku percepcji siły fizycznej. Parametrami mającymi najsilniejszy wpływ na oceny okazały się częstotliwość podstawowa, oraz dyspersja formantów.

Łącząc kropki – holistyczne podejście do trądziku pospolitego

Marta Górska,

Studenckie Koło Naukowe Antropologów „Kostka”, Wydział Nauk Biologicznych, Uniwersytet Wrocławski

Trądzik pospolity jest z jednym z najczęściej występujących schorzeń skórnych zarówno u nastolatków, jak i osób dorosłych. U jego podłoża leży nadmierna aktywność gruczołów łojowych, czynniki genetyczne, zmiany hormonalne, czy bakterie. Ostatnie odkrycia sugerują również istotny wpływ diety, wartości BMI i poziomu stresu na zaostrzenie trądziku. Szczególnie interesujące są natomiast badania sugerujące zależność między poziomem witaminy D, higieną jamy ustnej czy mikrobiomem jelitowym, a trądzikiem. Celem pracy jest przedstawienie tych zależności jako potencjalnych czynników ryzyka trądziku pospolitego. W przeglądzie literatury uwzględniono artykuły polsko- i angielskojęzyczne dostępne w bazach danych PubMed i Google Scholar, dotyczące trądziku pospolitego, jego podłoża i leczenia. Walka z trądzikiem często wiąże się nie tylko z obciążeniem finansowym, ale w szczególności psychicznym. Trądzik pospolity wiąże się z obniżoną samooceną, która może prowadzić do izolacji społecznej, a w ostateczności nawet i do depresji. Holistyczne podejście do podłoża trądziku jest istotne w celu dobrania odpowiedniej kuracji. Jest to ważne chociażby w przypadku antybiotykoterapii, która wykorzystywana w leczeniu trądziku o

23

łagodnym przebiegu może przynieść więcej skutków ubocznych, niż korzyści.

Łuk pachowy jako dodatkowa struktura mięśniowa jamy pachowej - wartość anatomiczna, embriologiczna oraz kliniczna

Nataniel Żochowski,

Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Anatomii i Neurobiologii, Gdański Uniwersytet Medyczny

Jama pachowa jest przestrzenią, przez którą do części wolnej kończyny górnej przechodzą struktury nerwowe i naczyniowe, a jej najważniejsze ograniczenia stanowią mięśnie klatki piersiowej, grzbietu oraz kończyny górnej. Szacuje się, że u 5-7% populacji w tym obszarze topograficznym lokuje się dodatkowe pasmo mięśniowe w postaci łuku pachowego, nazywanego inaczej mięśniem Langer'a. Najczęściej struktura ta łączy mięsień piersiowy większy z mięśniem najszerszym grzbietu, lecz może się ona również przyczepiać do głowy krótkiej mięśnia dwugłowego ramienia albo wyrostka kruczego łopatki. Praca przedstawia przypadki łuku pachowego uwidocznione w trakcie rutynowej preparatyki na zajęciach Studenckiego Koła Naukowego przy Zakładzie Anatomii i Neurobiologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Omówiono przebieg topograficzny znalezionych przypadków i podsumowano statystyczną częstość występowania łuku pachowego na preparatach Zakładu Anatomii i Neurobiologii. Wskazano możliwe przyczyny i drogi rozwoju embriologicznego łuku pachowego. Powiązano aspekty anatomiczne mięśnia Langer'a z zagadnieniami klinicznymi, wskazując na możliwy wpływ struktury na przebieg i wystąpienie powikłań niektórych procedur zabiegowych. W szczególności biopsji węzłów chłonnych pachowych oraz limfadenektomii pachowej.

Oględziny jako źródło informacji o człowieku

Nikoła Bielak, Marcelina Bogucka, Amelia Bukowska,

Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Łódzki

Oględziny przeprowadza się w celu rekonstrukcji przebiegu zdarzenia i zabezpieczenia materiału dowodowego. Czynności prowadzone na miejscu zdarzenia skupiają się na zdobyciu odpowiedzi na 7 złotych pytań kryminalistyki. Dzięki nim można uzyskać potrzebne informacje m.in. o ofierze, sprawcy lub innych uczestnikach zdarzenia i ich roli. Celem naszego wystąpienia jest przedstawienie i przybliżenie gronu odbiorców elementów procesu przeprowadzania oględzin oraz omówienie

poszczególnych technik pomocnych w identyfikacji. Oprócz ustalenia okoliczności w trakcie oględzin miejsca zdarzenia, istotne jest także zabezpieczenie śladów umożliwiających identyfikację samego człowieka. Ich analiza pozwala określić typ zdarzenia, dostarczyć informacji o sprawcy, takich jak: jego taktyka działania, motyw i pobudki, stan emocjonalny, anatomia, ubiór czy cechy szczególne, a także o ofierze, na przykład co robiła na miejscu zdarzenia, czy się broniła lub czy jest w jakiś sposób powiązana ze sprawcą. Znajomość odpowiednich technik i metod badawczych oraz ich wykorzystanie w procesie dochodzeniowo-śledczym jest kluczowe, aby uzyskać materiał dowodowy. We współczesnej kryminalistyce analiza zgromadzonych śladów stanowi podstawę do stworzenia profilu sprawcy, co może pomóc w zawężeniu kręgu osób podejrzanych i wytypowaniu winnego w dalszym dochodzeniu.

Identyfikacja szczątków ludzkich jako narzędzie do rozwiązywania zagadek historycznych

Katarzyna Gromadzka,

Pracownia Antropologii, Instytut Zoologii i Badań Biomedycznych, Wydział Biologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Identyfikacja szczątków historycznych stanowi szczególny rodzaj identyfikacji, która opiera się głównie na analizach genetycznych. Celem wystąpienia jest przybliżenie metod genetycznych oraz niektórych głośnych identyfikacji osób historycznych, które przeprowadzono z sukcesem. Podstawowe metody identyfikacyjne takie jak daktyloskopia czy badania odontologiczne nie znajdują zastosowania w przypadku niewspółczesnych szczątków. Badania historycznego DNA wymagają zastosowania odpowiednio czułych metod. Brak możliwości pozyskania materiału porównawczego stanowi jedno z wyzwań z jakim muszą mierzyć się badacze. Dodatkowych informacji o tożsamości może dostarczyć analiza dokumentacji medycznych, badania antropologiczne szczątków oraz analiza odzieży i rzeczy osobistych. Jednak w przypadku wielu identyfikacji historycznych badacze nie dysponują takimi danymi, szczególnie w przypadku szczątków liczących setki czy tysiące lat. Przeprowadzenie genetycznych badań identyfikacyjnych pozwala na zweryfikowanie niektórych hipotez, dotyczących okoliczności śmierci, pokrewieństwa czy pochodzenia biogeograficznego. Udana identyfikacja Cara Mikołaja II wraz z rodziną stanowi przypadek, w którym oprócz potwierdzenia tożsamości, odkryto nieznaną los carewicza Aleksego i jego siostry Marii, uznawanych za zaginionych.

Zmienności strukturalne i topograficzne mięśni pochyłych ze szczególnym uwzględnieniem korzeni i pni splotu ramiennego

Mikołaj Broncel,

*Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Anatomii i Neurobiologii,
Gdański Uniwersytet Medyczny*

Szyja stanowi istotną okolicę topograficzną gdzie na niewielkiej przestrzeni spotyka się wiele ważnych struktur anatomicznych. Celem niniejszej pracy było przebadanie stosunków topograficznych mięśni pochyłych do związanych z nimi struktur ze szczególnym uwzględnieniem elementów splotu ramiennego. Na obecnym etapie badań z użyciem metod sekcyjnych przeanalizowano 12 preparatów, z których 5 prezentowało odmiany anatomiczne mięśni pochyłych. Obejmowały one stany przebiccia (3 przypadki) oraz rozszczepienia jednego z mięśni (2 przypadki) przez korzenie bądź pnie splotu ramiennego. Wiązało się to ze zmianą topografii tegoż splotu względem szczeliny tylnej mięśni pochyłych. Udokumentowano również współwystępujące zmienności splotu ramiennego, m.in. związane z dołączeniem korzenia C4 do pnia górnego – tzw. wysokie odejście splotu ramiennego (ang. prefixed), jednostronnie związane z równoczesnym niskim odejściem nerwu przeponowego od korzenia C4. Zaobserwowane zmienności należy uwzględnić w trakcie procedur znieczulania splotu ramiennego pod kontrolą ultrasonografii na czas zabiegów operacyjnych. Warianty, które potencjalnie wiążą się z uciskiem struktur nerwowych można również uwzględnić w patogenezie zespołu otworu górnego klatki piersiowej (TOS).

W drodze na szafot. O procesach czarownic w Polsce

Dominika Kuta,

Sekcja Antropologiczna „Antropołowcy” Studenckiego Koła Naukowego Biologów Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, Katedra Antropologii, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska

Okres upadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII wieku był tragiczny dla kobiet posądzanych przez społeczeństwo o czary. Celem badań było ukazanie tragizmu kobiet uznawanych za czarownice w ówczesnych czasach oraz przedstawienie ich sylwetki według zachowanej literatury. Metodologią użytą w pracy była analiza artykułów naukowych dotyczących opisanych procesów czarownic w Polsce. Oparto się także na zapisach samych procesów, które przetrwały do czasów współczesnych. W pracy przybliżone zostały także aspekty samych polowań na czarownice i ich

26

przyczyny. Stereotyp stworzony przez inkwizytorów przedstawiał skazywane kobiety jako wielbicielki szatana działające sprzecznie z wiarą chrześcijańską. Ich procesy były okrutne i niezgodne ze współczesnymi normami moralnymi. Kończyły się one spaleniem na stosie bądź próbą wody, która miała udowodnić winę lub niewinność skazanej. Kiedy kobieta nie tonęła podejrzewano, że utrzymuje się na jej powierzchni dzięki szatańskiej sile. Śmierć przez utonięcie, oczyszczała ze stawianych zarzutów. Kluczem do pojęcia mechanizmu oskarżenia o czary, jest zrozumienie dawnego społeczeństwa i sposobu jego funkcjonowania, a także roli kobiet w ówczesnych czasach. Przeprowadzona analiza wykazała ewolucję wzorca zachowania w postaci nieuzasadnionego lęku o występowanie sił nadprzyrodzonych wśród ludzi w kierunku stopniowego kształtowania wzorców opartych o rozumowanie i rzeczowe argumenty.

Nowotwory – problem współczesności czy dziedzictwo przeszłości?

Karolina Drozd,

Zakład Biologii Człowieka, Wydział Nauk Biologicznych, Uniwersytet Wrocławski

Celem niniejszej pracy jest pokazanie, że występowanie nowotworów jest zakorzenione w historii naszego gatunku, a prawidłowa diagnostyka i analiza zmian przez nie wywołanych w przeszłości może przyczynić się do lepszego zrozumienia problemu w teraźniejszości. Niezbędnym do tego narzędziem jest paleoonkologia umożliwiająca wykrywanie zmian nowotworowych w szczątkach ludzkich oraz ocenę możliwych czynników wpływających na pojawienie się i rozwój choroby, co skutkuje lepszym zrozumieniem cech i mechanizmów karcynogenezy. Praca prezentuje dotychczasowy stan wiedzy na temat występowania nowotworów w przeszłości poprzez analizę literatury zawierającej opisy historycznych przypadków występowania zmian nowotworowych (m.in. scytyjski król z Arzhan, Ferdynand I, węgierska mumia z XVIII w.). Ponadto krytycznie rozważono sugerowane w literaturze czynniki przyczyniające się do nowotworzenia. W pracy poruszono kwestię trudności i wyzwań w prowadzeniu badań paleoonkologicznych. Z analizy literatury wynika, iż zmiany nowotworowe występowały u przedstawicieli populacji historycznych, co może sugerować, że dotyczyły większej części populacji, jednakże istnieje w tym zagadnieniu luka, jaką jest w zasadzie brak prowadzenia badań populacyjnych. Dodatkowo, wsparcie tradycyjnych metod badawczych nowoczesnymi technikami może zwiększyć jakość prowadzonych analiz, a tym samym pozwolić na dokładniejsze oszacowanie rzeczywistej częstości występowania nowotworów w przeszłości.

Czy istnieje dieta idealna?

Karolina Kolarska,

Pracownia Antropologii, Instytut Zoologii i Badań Biomedycznych, Wydział Biologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Żywnienie spełnia w życiu człowieka wiele istotnych funkcji: jest koniecznością i ważnym czynnikiem w profilaktyce wielu chorób, ale też przyjemnością i istotnym elementem sfery kulturowej i obyczajowej. Co roku pojawiają się nowe propozycje diet, które według twórców mają pozytywne skutki dla zdrowia. Część z nich opracowana została przez dietetyków i lekarzy w oparciu o wyniki badań naukowych. Pomimo tego z roku na rok wzrasta liczba osób z chorobami spowodowanymi niewłaściwym odżywianiem. Produkcja żywności na masową skalę wiąże się też z negatywnym oddziaływaniem na środowisko, a w konsekwencji z negatywnym wpływem na zdrowie człowieka. Naukowcy próbują więc odpowiedzieć na pytanie czy możliwe jest stworzenie diety idealnej, która byłaby korzystna dla zdrowia ludzi, oparta o produkty dostępne dla większości mieszkańców globu, które są tanie i ich produkcja ma niewielkie skutki dla środowiska naturalnego. W 2019 roku w efekcie pracy EAT – Lancet Commission złożonej z 37 dietetyków i ekologów z 16 krajów stworzono dietę „zdrową dla ludzi i dla środowiska”. Celem prezentowanego referatu jest omówienie zasad diety „the planetary health” oraz przedstawienie opublikowanych w literaturze naukowej zalet i wad tej diety.

„Brzmisz jak twoja matka”, czyli o podobieństwie parametrów głosu u osób blisko spokrewnionych

Julia Cwalińska,

Zakład Antropologii, Instytut Biologii Środowiskowej, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Często słyszy się, że ktoś ma „głos jak jego matka” lub, że rodzeństwo ma podobny sposób mówienia. Warto zastanowić się czy możliwe jest określenie pokrewieństwa dwóch osób jedynie w oparciu o ich głos oraz jaka jest trafność takiego typowania? Celem pracy było oszacowanie trafności oceny stopnia pokrewieństwa na podstawie głosów. Porównano trafność oceny pomiędzy dwoma typami odtwarzanych nagrań – przedłużoną samogłoską /a:/ i zdaniem. Diady wykorzystane do analizy składały się z 20 osób tej samej płci w trzech możliwych konfiguracjach: rodzeństwo, rodzic i dorosłe dziecko lub dwie losowe, niespokrewnione ze sobą osoby. Próbkę głosów podzielono na 10

28

diad jedнопłciowych z czego 5 należało do osób spokrewnionych, a 5 reprezentowało pary niespokrewnione, dobrane losowo. Niezależni „sędziowie”, tj. studenci w wieku od 18 do 28 lat (31 mężczyzn oraz 116 kobiet w niepłodnej fazie cyklu) mieli za zadanie ocenić wyłącznie na podstawie odsłuchanych głosów: 1.1) czy osoby w diadzie są ze sobą spokrewnione, 1.2) a jeśli tak, to w jakim stopniu? Do porównań wykorzystano korelację rang Spearmana oraz odległość Euklidesową. Wykazano, że nie jest możliwa subiektywna ocena pokrewieństwa na podstawie głosu. Pokrewieństwo było oceniane na podstawie podobieństwa wysokości oraz barwy głosu w przypadku odsłuchiwania zdania. Osoby posiadające podobne wartości parametrów były uznawane za krewnych. W przypadku przedłużonej samogłoską /a:/nie wykazano takiej zależności.

Wpływ narkotyków na serce ludzkie

Konrad Szymański, Kamil Sobotka,

Katedra i Zakład Anatomii Prawidłowej, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin

Narkotyki stanowią globalny problem zdrowotny, społeczny i ekonomiczny, dotyczący milionów ludzi na całym świecie. Oprócz bezpośrednich skutków dla psychiki i funkcjonowania organizmu, narkotyki wywierają także poważny wpływ na układ sercowo-naczyniowy. Badania nad tym zagadnieniem nabierają coraz większego znaczenia ze względu na rosnącą liczbę przypadków związaną z nadużywaniem substancji psychoaktywnych oraz ich niebezpiecznym wpływem na zdrowie serca. Serce, jako centralny organ układu krążenia, jest szczególnie podatne na negatywne skutki działania narkotyków. Substancje psychoaktywne mogą wpływać na serce poprzez różnorodne mechanizmy, w tym bezpośrednio działanie na mięsień sercowy, zaburzenia rytmu serca, zmiany ciśnienia krwi oraz uszkodzenia naczyń krwionośnych. Celem pracy jest wskazanie, jak narkotyki wpływają na funkcje serca oraz z jakimi chorobami układu sercowo-naczyniowego się to wiąże oraz zbadać poziom świadomości użytkownika tych środków. W celu przeprowadzenia badania wykorzystane anonimową ankietę zawierającą następujące informacje: płeć, wiek, wykształcenie, stan cywilny, rodzaj zażywanego narkotyku, częstotliwość stosowania narkotyków, długość stosowania narkotyków, świadomość, że narkotyki mogą mieć negatywny wpływ na serce, objawy podczas lub po spożyciu narkotyków, zmianę w zachowaniu organizmu po stosowaniu narkotyków, zaniechanie obowiązków codziennych przez narkotyki, szukanie pomocy medycznej z powodu problemów sercowych związanych z używaniem narkotyków, zdiagnozowanie przez lekarza choroby układu sercowo-naczyniowego przez zażywanie narkotyków. W badaniu wzięło udział 669 osób (502 mężczyzn, 164 kobiety, 2 osoby płci innej oraz jedna osoba, która nie chciała podawać

29

swojej płci). Zebrane dane nadal podlegają analizie. Otrzymane wyniki pokażą jak, zażywanie narkotyków wpływa na funkcje serca.

Badanie relacji między aktywnością społeczną, a poziomem zadowolenia z życia u studentów: rola relacji interpersonalnych w doświadczeniu dobrostanu

Natalia Korneluk,

Katedra i Zakład Anatomii Prawidłowej, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Szczecin

Współczesne społeczeństwo stanowi arenę dynamicznych interakcji społecznych, które wpływają na różnorodne aspekty życia jednostki. Jednym z istotnych obszarów, który zyskuje coraz większe zainteresowanie badaczy, jest analiza relacji między aktywnością społeczną a poziomem zadowolenia z życia. W kontekście środowiska akademickiego, studenci stanowią grupę, która doświadcza intensywnych interakcji społecznych w ramach życia uniwersyteckiego. W niniejszej pracy podjęto próbę zrozumienia złożonych relacji między aktywnością społeczną, a dobrostanem psychicznym studentów z uwzględnieniem wpływu na efektywność nauki. Anonimowy autorski kwestionariusz wypełniło około stu studentów w przedziale wiekowym 18-24. Kwestionariusz zawierał m.in. informacje na temat częstotliwości spotkań towarzyskich, poziomu interakcji interpersonalnych i ich rodzaju. Uwzględniono również wpływ stresu na relacje społeczne, poziom zadowolenia z życia, wpływ aktywności społecznej na efektywność w nauce oraz uczestnictwo w organizacjach studenckich. Wyniki wskazują, że częstotliwość aktywności społecznej i jej forma ma znaczący wpływ na efektywność w nauce u badanych studentów. Ponadto relacje interpersonalne pozytywnie oddziałują na poziom zadowolenia z życia.

Słowiańskość duszy – polska psychologia a kultura Słowian

Katarzyna Kulik, Katarzyna Fabiszewska, Nina Binder, Aleksandra Brzóska,

Instytut Psychologii, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Celem tego wystąpienia jest zwrócenie uwagi na zagadnienie duszy w psychologii w kontekście indywidualistycznym nakierowanym na przeżycia jednostki. Głównym przedmiotem naszych zainteresowań są jej aspekty takie jak mityzm, symbolika i tożsamość twórcza w oparciu o teorię Antropologii Psychologii Realnej Andrzeja Pankalli. W wystąpieniu chcemy przedstawić psychokulturowość Słowian, u których dusza była rozumiana jako stan świadomości, miejsce

30

procesów poznawczych, ale także jako oddzielna od ciała siła witalna oraz aspekt człowieka po śmierci. Chcąc tym samym zaznaczyć jak kluczowe w polskiej psychologii jest nasze pochodzenie i jego wpływ na tworzenie nowych konstruktów teoretycznych dla niej charakterystycznych.

Jakość życia pacjentów z nieswoistym zapaleniem jelit (NZJ)

Zuzanna Rakowska,

Katedra i Zakład Anatomii Prawidłowej, Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie

Do nieswoistych zapaleń jelit zaliczamy takie schorzenia jak wrzodziejące zapalenie jelita grubego czy chorobę Leśniowskiego-Crohna. Jak wskazują dane z 2022 roku liczba chorych na NZJ w Polsce wynosiła 100 tysięcy osób. Grupa pacjentów z przewlekłymi chorobami układu pokarmowego stale rośnie, a szczyt zachorowalności przypada na wiek pomiędzy 20 a 40 rokiem życia. Celem pracy jest ukazanie jak wspomniane choroby wpływają na codzienne funkcjonowanie w społeczeństwie. Polska wersja kwestionariusza oceny jakości życia SF-36 posłużyła do zebrania niezbędnych informacji. Zawierał on pytania dotyczące stanu zdrowia, samopoczucia, ograniczeń występujących w życiu codziennym, wynikających z choroby, wpływu problemów zdrowotnych na relacje rodzinne oraz kontakty towarzyskie. Opisane badania są nadal w toku. Otrzymane wyniki ukażą wpływ NZJ na życie codzienne pacjentów, ich relacje oraz samopoczucie

Ewolucyjne zmiany w ludzkim mózgu a zaburzenia psychiczne

Małgorzata Wielgus,

Uniwersytet Łódzki

Zgodnie z hipotezą podwójnego pochodzenia, kora mózgu wyewoluowała z dwóch struktur odpowiadających m.in. za integrację emocji: hipokampa i ciała migdałowatego, których dysfunkcje są charakterystyczne dla zaburzeń psychicznych. Wielu z tych zaburzeń towarzyszy nieprawidłowe funkcjonowanie kory przedczołowej – obszaru odpowiedzialnego za tzw. wyższe czynności poznawcze, takie jak podejmowanie decyzji czy planowanie, a także regulację zachowań. Stosunkowo duża objętość kory przedczołowej i wielowarstwowej kory nowej stanowiącej około 90% kory mózgowej człowieka, wyróżnia go spośród innych naczelnych. W kontekście różnych zaburzeń psychicznych ważne są także ewolucyjne zmiany histologiczne i cytofizjologiczne, szczególnie te związane z rozwojem oligodendrocytów. Ponieważ pełnią one funkcje związane z

31

metabolizmem i aktywnością neuronów, przypuszcza się, że ewolucyjnie miały coraz większy wkład w przetwarzanie informacji w ludzkim mózgu. Specyficzne dla człowieka zmiany morfologiczne i genetyczne są wyraźnie związane z występowaniem wielu zaburzeń psychicznych, co skłania ku przypuszczeniom, że zaburzenia te mogą wynikać z intensywnego rozwoju ludzkiego mózgu. Co więcej, z powodu wytworzenia coraz bardziej złożonych relacji środowiskowych i kulturowych, jesteśmy na nie coraz bardziej podatni. Dlatego rozważanie zaburzeń psychicznych w kontekście ewolucyjnym, będące celem referatu, daje szansę na głębsze ich zrozumienie oraz rozwój współczesnej psychiatrii i psychologii.

Czy głos może być odbiciem ludzkiego ciała? Ocena atrakcyjności głosu a asymetria ciała

Karolina Kierczak,

Zakład Antropologii, Instytut Biologii Środowiskowej, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Głos poza komunikacją pełni również funkcję pozawerbalnego przekazu danych dotyczących cech fizycznych mówcy, takich jak: płeć, wiek, wielkość i kształt ciała czy stan zdrowia. Jest również jednym z sygnałów jakości biologicznej, podobnie jak stopień symetrii ludzkiego ciała. Wciąż jest jednak niewiele badań dotyczących związku oceny atrakcyjności danej osoby, dokonywanej w oparciu o głos, z asymetrią ciała. Celem pracy była ocena związku atrakcyjności głosu ze stopniem asymetrii ciała i twarzy mężczyzn i kobiet. Badanie składało się z dwóch części: zebrania materiału oraz poddania go ocenie „sędziów”. Zebranie materiału składało się z nagrania głosu i pomiarów antropometrycznych, z których wyliczano asymetrię ciała i twarzy. Nagrania zostały wykonane w podobnych warunkach: tym samym sprzętem, w jednakowych warunkach akustycznych i jednakowej odległości od mikrofonu. Badanymi było 41 osób dorosłych obydwu płci (w tym 32 kobiety), głównie studenci w wieku 18-28 lat. Oceny głosów dokonało 50 słuchaczy („sędziów”): 31 kobiet i 19 mężczyzn, w wieku 20-28 lat. Do oceny użyto krótkiego zdania: „Głos jest falą akustyczną powstającą w głośni”. Każdy z „sędziów” miał za zadanie ocenić atrakcyjność głosu każdej z osób w oparciu o 10-stopniową skalę. W przypadku kobiet które oceniały głosy, z analizy wykluczone zostały te, będące aktualnie w fazie płodnej cyklu. Analiza parametrów zebranych głosów została wykonana z użyciem programu Praat. Wyniki wskazują, że „sędziowie” oceniali głosy osób o większej symetrii, jako bardziej atrakcyjne. Dodatkowo osoby, o większej asymetrii ciała/twarzy cechują się głosem o większej niestabilności, czyli wyższych wartościach parametrów jitter oraz shimmer. Wnioski płynące z tego badania sugerują, że głos jest jednym z wyznaczników fitness podobnie jak asymetria.

Zmienność liczby ścięgien oraz przyczepów mięśni w obrębie warstwy powierzchniowej grupy bocznej przedramienia w analizie statystycznej

Ilya Krypets,

*Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Anatomii i Neurobiologii,
Gdański Uniwersytet Medyczny*

Mięśnie warstwy powierzchniowej grupy bocznej przedramienia to grupa trzech mięśni, wśród których przebiega gałąź powierzchniowa nerwu promieniowego (SBRN). Nietypowy przebieg tych mięśni może prowadzić do uwięźnięcia SBRN, stanu znanego jako zespół Wartenberga. Znajomość zmienności anatomicznych w tej okolicy jest kluczowa w diagnostyce i skutecznym leczeniu operacyjnym pacjentów. Celem niniejszej pracy było przedstawienie analizy statystycznej odmian mięśni grupy bocznej przedramienia ze szczególnym uwzględnieniem przyczepów i ścięgien końcowych. Analizie poddano sto dziesięć kończyn górnych pozyskanych od pacjentów w ramach programu świadomej donacji zwłok. Zmienności anatomiczne mięśni w obrębie grupy bocznej przedramienia stwierdzono w ośmiu kończynach (7,3 %). Wśród nich w czterech przypadkach odmiany dotyczyły jednocześnie mięśnia prostownika promieniowego nadgarstka długiego i krótkiego. W pozostałych czterech kończynach zaobserwowano pojedyncze zmienności, w tym w dwóch były to izolowane zmiany w obrębie mięśnia ramiennie-promieniowego. Świadomość obserwowanych zmienności w układzie mięśniowym przedramienia pozwala na lepsze zrozumienie anatomicznych podstaw uwięźnięcia SBRN, a co za tym idzie, jest pomocna w planowaniu i wykonywaniu procedur klinicznych w leczeniu zespołu Wartenberga. Dodatkowe ścięgna mogą być także użyteczne w procedurach przeszczepu ścięgien.

Dlaczego stopień dymorfizmu płciowego jest różny w różnych populacjach?

Weronika Flis,

Pracownia Antropologii, Instytut Zoologii i Badań Biomedycznych, Wydział Biologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Dymorfizm płciowy w ukształtowaniu cech fenotypowych jest widoczny u wielu gatunków zwierząt zarówno bezkręgowych, jak i kręgowców i człowiek nie stanowi pod tym względem wyjątku. Zróżnicowanie cech fenotypowych pomiędzy płciami zaobserwowano u form kopalnych, jak i u współczesnego *Homo sapiens*. Ze względu na fakt, że badania nad dymorfizmem wnoszą znaczące informacje do biologii ewolucyjnej, sadowej oraz bioarcheologii są one bardzo popularne. Celem pracy było przedstawienie wyników badań literaturowych dotyczących zmienności stopnia dymorfizmu płciowego w zależności od populacji oraz czynników, które różnicują wielkość różnic międzypłciowych. Dokonano przeglądu literatury naukowej z baz Web of Science i Scopus z lat 2000-2023. W analizie wzięto pod uwagę wysokość, BMI oraz cechy metryczne głowy u osób dorosłych. Opisane w literaturze naukowej wyniki badań potwierdzają silne zróżnicowanie pomiędzy płciami w wysokości ciała i wymiarach głowy, głównie twarzoczaszki. Znacząco mniejsze różnice stwierdzono dla BMI. Stopień dymorfizmu płciowego był różny w różnych populacjach i wiązał się z czynnikami genetycznymi (pochodzenie etniczne) oraz środowiskowymi, żywieniowymi oraz z aspektami zdrowotnymi. Zmienność stopnia dymorfizmu płciowego w cechach morfologicznych jest rezultatem interakcji wielu czynników genetycznych i środowiskowych. Ponadto, obserwowane zmiany w dymorfizmie płciowym na przestrzeni lat mogą być efektem zmian ewolucyjnych.

Ciemno i szybko, jasno i wolno- czy Ciemna i Jasna Triada różnią się strategią życiową.

Anna Nęcza, Alexandra Dyrek,

Pracownia Antropologii, Instytut Zoologii i Badań Biomedycznych, Wydział Biologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Termin „Ciemna Triada” (CT) oznacza zespół cech osobowości, na który składa się makiawelizm, narcyzm oraz psychopatia. Osoby z CT cechuje brak empatii, bezduszość, egoizm oraz manipulacyjność. Przeciwnością tego typu zespołu jest „Jasna Triada” (JT) obejmująca humanizm, kandyzm oraz wiara w ludzkość, charakteryzująca się empatycznością, uduchowieniem, otwartością. Przypuszcza się, że osoby z tymi Triadami różnią się stylem życia i strategią reprodukcyjną. Celem prezentacji jest wskazanie różnic w stylu życia oraz reprodukcji u osób z różnym nasileniem zachowań ze spektrum CT i JT. Do przygotowania pracy przeglądnięto opisane artykuły zidentyfikowane w bazie Google Scholar w latach 2015-2023, używając słów kluczowych: Ciemna Triada, Jasna Triada, reprodukcja, strategie życiowe, wolna strategia, szybka strategia. Wykazano, że CT i JT różnią się stylem życia oraz reprodukcją, CT reprezentuje strategię szybką, związaną z ryzykownymi zachowaniami, natomiast JT reprezentuje strategię wolną, charakteryzującą się mniej ryzykownymi zachowaniami. Występujące w CT i JT różnice w cechach osobowości przekładają się na obserwowane różnice w stylu życia i reprodukcji. Dwa te typy osobowości mogą składać się na ewolucyjnie odmienne strategie życiowe- szybką i wolną.

Wpływ bólu menstruacyjnego na funkcjonowanie studentek kierunku lekarskiego

Michalina Baran,

Katedra i Zakład Anatomii Prawidłowej, Pomorski Uniwersytet Medyczny

Bóle menstruacyjne mogą mieć wpływ na funkcjonowanie kobiet w życiu codziennym. Celem tej pracy jest sprawdzenie skali tego problemu wśród studentek. Studentki wypełniły anonimowo skalę bólu VAS i kwestionariusz jakości życia SF-36, uzupełnione o autorską ankietę na temat długości i częstotliwości trwania miesiączki, lokalizacji bólu oraz sposobów na radzenie sobie z bólem i jego wpływu na ich funkcjonowanie na uczelni. Badania dalej są w toku. Otrzymane wyniki ankiety wykażą jaki odsetek badanych studentek boryka się ze zwiększonym odczuwaniem bólu menstruacyjnego i w jaki sposób wpływa on na ich funkcjonowanie na uczelni i w życiu prywatnym.

Ustalanie osobistych celów i wartości jako potencjalna metoda terapeutyczna w ADHD u osób dorosłych

Kamil Huang,

Instytut Biologii i Ewolucji Człowieka, Wydział Biologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Współcześnie obserwowane cechy funkcjonowania osób z ADHD, takie jak skłonność do ryzykownych zachowań czy podatność na natychmiastową gratyfikację, mogły na pewnym etapie ewolucji pełnić funkcje adaptacyjne – wspomagały krótkotrwałe i elastyczne utrzymywanie uwagi w dynamicznym środowisku. Jednak obecne wyzwania, wynikające głównie z przemian cywilizacyjno-kulturowych, istotnie przesuwają nacisk z natychmiastowego reagowania na długofalowe planowanie i realizację celów. Dostarczanie narzędzi umożliwiających poprawę funkcjonowania u osób z ADHD, zwłaszcza w obszarze obserwowanych symptomów, poprzez ustalanie celów i wartości, może prowadzić do aktywacji układu dopaminergicznego. Ustalanie osobistych celów i wartości stanowi istotny element trzeciej generacji terapii poznawczo-behawioralnych, w tym terapii akceptacji i zaangażowania (ACT). Ocena związku objawów ADHD z procesami heksafleksu była celem niniejszego badania. W badaniu wzięło udział 107 osób dorosłych w wieku 18-35. Do oceny poziomu objawów ADHD wykorzystano test Moxo. Do pomiaru procesów heksafleksu wykorzystano polską wersję Wielowymiarowego Inwentarza Elastyczności Psychologicznej autorstwa Dudek, Cyniak-Cieciura, Ostaszewski. Badanie wykazało, iż osoby z objawami zaburzeń koncentracji uwagi mają wyższy poziom braku kontaktu z wartościami ($p=0,015$). Wyniki sugerują, iż terapia ACT może być efektywną metodą terapeutyczną poprawiającą radzenie sobie z symptomami ADHD.

Markery stresu oksydacyjnego u matek w okresie laktacji

Aleksander Nowotarski,

Koło Naukowe Nauk Biomedycznych, Instytut Zoologii i Badań Biomedycznych, Wydział Biologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków

Postuluje się, że okres reprodukcji powiązany z podwyższonym zapotrzebowaniem na energię charakteryzuje wyższy stres oksydacyjny. Jednak relacje pomiędzy powyższymi na poszczególnych etapach procesu reprodukcji pozostają niejasne. Celem pracy było zbadanie związku pomiędzy parametrami laktacji a stężeniem markerów stresu oksydacyjnego u kobiet w

36

trakcie karmienia piersią. W badaniu wzięło udział 136 kobiet karmiących piersią wraz ze swoimi 5-miesięcznymi dziećmi. W trakcie dwóch spotkań z badanymi dokonano pomiarów antropometrycznych, zebrano informacje na temat częstości karmienia piersią i monitorowano aktywność fizyczną oraz dietę matek. Od matek pobrano próbki mleka celem określenia jego składu oraz próbki moczu, w których określono stężenie markerów stresu oksydacyjnego CuZn SOD oraz 8OHdG. W analizie statystycznej wykazano pozytywny związek pomiędzy ilością zawartej w mleku laktozy oraz stężeniem CuZn SOD w moczu karmiących kobiet. Stężenie CuZn SOD korelowało również pozytywnie z wiekiem matki oraz negatywnie z poziomami spożycia antyoksydantów - witaminy A, retinolu i beta-karotenu. Nie wykazano związku powyższych parametrów ze stężeniem 8-OHdG. Pozytywny związek pomiędzy stężeniem CuZnSOD w moczu matki a zawartością laktozy w mleku wskazuje na zwiększoną aktywność oksydacyjną w okresie laktacji związaną z metabolizmem glukozy. Pozytywna korelacja wieku i stężenia CuZnSOD może sugerować nasilanie procesów oksydacyjnych oraz uszkodzanie DNA z wiekiem.

Środki ochrony indywidualnej wczoraj, dziś, jutro

Joanna Praska,

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Środki ochrony indywidualnej są cichym sprzymierzeńcem każdego pracownika w różnych sektorach oraz w sytuacjach codziennego życia. Choć nie zawsze są one widoczne na pierwszy rzut oka to ich rola w zapewnieniu bezpieczeństwa jest nieoceniona i pozwala zapobiegać wielu chorobom i urazom. Rozwój technologii, nowe materiały i zmieniające się potrzeby społeczeństwa wpływają na ich rozwój i ewolucje, dzięki czemu korzystanie ze środków ochrony indywidualnej jest coraz bardziej komfortowe dla użytkownika przy jednoczesnym wzroście parametrów ochronnych. Niniejsze wystąpienie ma na celu przedstawienie drogi rozwoju środków ochrony indywidualnej wykorzystywanych w pracy antropologa. Rys historyczny pozwoli zobrazować skutki niestosowania środków ochrony oraz przebieg wprowadzania pierwszych elementów do stałego użycia. Przechodząc do teraźniejszości ukazane zostaną aktualne osiągnięcia, a to pozwoli na płynne przejście do planów rozwojowych w przyszłości.